

Ajuntament
de Lliçà de Vall

Palau Ferré a Lliçà de Vall

Les pintures de Can Coll

Presentació:

Dissabte 1 de maig de 2021, a les 11h

Art Palau Ferré

619 90 77 58

info@palauferre.cat

www.palauferre.cat

@palauferre #palauferre

Publicacions de l'Any Palau Ferré - 20

Dipòsit Legal: B 8396 – 2021

Any Palau Ferré 2021.

Commemoració oficial de la Generalitat de Catalunya.

Marta Bertran
Alcaldeessa
de Llíçà de Vall

L'HOMENATGE DE LLIÇÀ DE VALL

Colors vius, paisatges de primavera, noies d'ulls ametllats, fruites i flors... I també pau, llibertat i solidaritat. Tot això pintaven els pinzells de Maties Palau Ferré.

"M'agrada pintar la vida", deia l'artista. I ho va fer, pintava la vida des de la seva mirada cubista en la seva forma i plena de valors en el seu fons. La capella de Can Coll de Llíçà de Vall guarda i protegeix una petita part de la seva obra. Petita, però de gran valor. Són unes pintures a l'oli plenes d'història.

Durant uns anys, Maties Palau Ferré va cremar molts dels seus quadres perquè algú va menystenir la seva obra. I a nosaltres ens agradaria haver-li pogut dir que ens sentim afortunats de tenir-ne un trosset tan a prop, que estimem els colors i les figures que ens va deixar i que ho volem posar en valor perquè tothom pugui gaudir-ne.

Els qui el van conèixer expliquen d'ell que era generós, humil i solidari. Senzill i humil també és el nostre homenatge, el de Llíçà de Vall, però fet amb immensa admiració cap al seu art i la seva persona.

Maties Palau Ferré a Montblanc. Dècada de 1960.
Fotografia: Arxiu Marco-Palau.

PALAU FERRÉ: L'ARTISTA VITAL

Rosa de les Neus Marco-Palau
Doctora en Comunicació i
besneboda de Palau Ferré

Francesc Marco-Palau
Doctor en Història i
besnebot de Palau Ferré

Enguany es commemora el centenari del naixement del pintor Maties Palau Ferré (Montblanc, 1921-2000), germà de la nostra àvia Maria del Carme. Per a reconèixer l'efemèride i la trajectòria de l'artista, la Generalitat de Catalunya ha decretat oficialment aquest 2021 com a Any Palau Ferré.

D'aquesta manera, i amb el suport d'institucions, museus, entitats i ONG, vint exposicions i cent actes territorials homenatgen l'art i els valors de Palau Ferré: la intensitat dels colors de les seves obres; les temàtiques que van inspirar-lo en quadres, escultures i ceràmiques; i el seu compromís social.

Així, ens fa molta il·lusió que coincidint amb el centenari de l'artista, Lliçà de Vall posi en valor de nou les pintures que Palau Ferré va idear per a la capella de Can Coll, a inicis de la dècada dels seixanta. Aquestes són unes pintures extraordinàries, plenes de detalls i simbolismes, i amb un cromatisme lluminós, de les quals Lliçà pot sentir-se molt orgullosa. En aquestes hi trobem els elements que caracteritzen la seva obra: la natura, el pòsit de la cultura mediterrània, la sardana i l'imaginari col·lectiu.

És per això que ens sentim especialment satisfets que avui s'estigui redescobrint i projectant aquest conjunt patrimonial de gran valor que forma part de la història de Lliçà de Vall i de l'art català del segle XX.
Gaudim-ne!

Can Coll.

Fotografia: El senyor dels Bertins (cc-by)

QUI ÉS PALAU FERRÉ?

Equip de Can Coll:

Anna M. Busto Veiga, M. Pilar Collado Macià,
Josep Miquel Galvan Mascarell, Sandra
Navarrete Fernandez i Julieta Sunyol Busquets

Maties Palau Ferré va néixer a Montblanc (1921-2000), aquest any farà cent anys. Es va formar a l'Escola de Belles Arts Sant Jordi de Barcelona. Es va endinsar, no només en la pintura, sinó també en l'escultura i la ceràmica.

Des dels anys cinquanta col·labora en projectes culturals de Barcelona, exposa en biennals i mostres d'art. Entre els anys cinquanta i els seixanta s'instal·la a París, amb l'objectiu de conèixer les últimes tendències. En aquesta ciutat amplia els estudis a l'Escola Italiana d'Art i coneix Picasso i els intel·lectuals catalans exiliats. Es produeix una gran connexió amb el pintor cubista i la premsa francesa considera Palau Ferré com el delfí del malagueny.

En l'homenatge a Picasso de la Universitat de Syracuse (Nova York), Palau Ferré fou l'únic pintor convidat a qui es va demanar la creació d'una obra commemorativa, que fou el *Guer-Blanc*, on uneix en una mateixa tela la referència a Picasso i la influència de Montblanc.

L'any 1961, Palau Ferré torna de París i és, entre 1962 i 1963, quan es dedica a elaborar unes pintures destinades a la casa senyorial de Can Coll de Lliçà de Vall, encarregades pels seus propietaris Eduardo Sancho Costa i Mercè Vilardell Capdevila.

"Aquesta és una de les obres més singulars de Palau Ferré"

Rosa de les Neus Palau Palau, neboda de l'artista, detalla que aquesta obra és una de les més singulars de Palau Ferré *"per la localització, per la temàtica i pel procés creatiu: just després d'haver arribat de París i abans de començar el seu periple judicial lluitant per la llibertat de l'art"*.

Entre les diverses temàtiques de l'artista, Palau Ferré també fa obra religiosa, en la qual trobem una diversitat creativa important: des del *Via Crucis* de l'església del balneari de Vallfogona de Riucorb, fins al relleu per a l'església de la Sagrada Família de la Seu d'Urgell.

D'aquesta temàtica també cal destacar el quadre de la Mare de Déu de la Serra de Montblanc, una escultura de la Verge Maria amb el seu fill, i el Sant Crist elaborat per al palau de l'Abat del Reial Monestir de Santa Maria de Poblet.

En aquest sentit, Rosa de les Neus Palau Palau detalla que, *"tot i que la temàtica espiritual de la fe fou tangencial en la seva obra, el cert és que les diferents creacions religioses de Palau Ferré són d'una singularitat remarcable"*.

Poc després de crear les pintures de Can Coll, un esdeveniment que res tenia a veure amb Lliçà de Vall ni el Vallès, va estroncar la seva carrera artística. Així, uns contractes que l'artista va signar amb un marxant i que l'obligaven a pintar a metres quadrats van suposar un trasbals per a Palau Ferré. Després d'una sentència judicial del Tribunal Suprem, que refermava les clàusules contractuals, l'artista va complir la condemna però va decidir rebel·lar-se a favor de la llibertat creativa dels artistes.

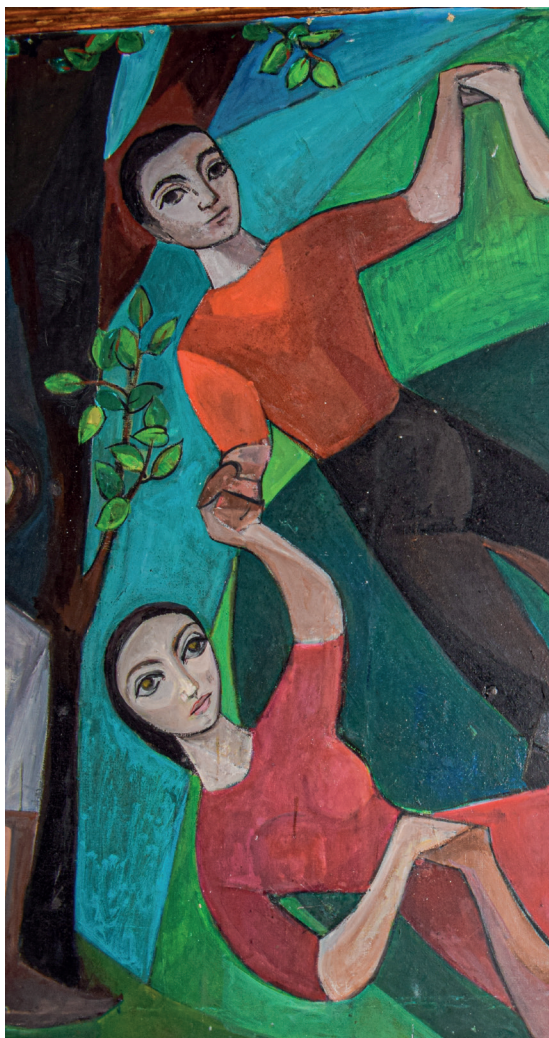
Fragment de les tres filles de les pintures de Palau Ferré a Can Coll. Fotografia: Ajuntament de Lliçà de Vall.

Així, des de llavors, desenganyat de la societat, del mercat de l'art i dels seus agents, l'artista va començar a cremar els quadres que aniria pintant a partir d'aleshores. No va ser una resposta puntual, ans al contrari, fou una pràctica que s'allargà en el temps. Cremava les pintures al seu estudi, malgrat la multitud de peticions per tal d'acabar amb aquesta pràctica destructiva.

Les cartes i visites arribaven des de cercles intel·lectuals i la societat civil, els universitaris francesos o els crítics d'art nord-americans; cartes, visites o viatges amb un sol propòsit.

Seria també el cas del seu amic Sancho Costa, amb qui va continuar tenint complicitat després de finalitzar el projecte de Can Coll: dinars a Barcelona i a Montblanc, i precés d'en Sancho per tal que l'artista abandonés la pràctica de cremar quadres i tornés a recuperar la il·lusió malgrat l'amargor dels contractes empresarials que havia tingut.

Amb el suport social i després d'un homenatge organitzat per les Aules d'Art Iberoamericanes que tenia aquest propòsit, Palau Ferré va repensar-se la seva actitud i durant la segona meitat dels vuitanta i al llarg dels anys noranta, continuaria pintant i deixaria de cremar les seves obres.

Dedicà bona part dels seus pensaments a l'ajuda benèfica, a allò que els seus quadres podien aportar a la societat i a les entitats i associacions que així ho requerien per contribuir a fer un món més just i culturalment més viu: d'Amnistia Internacional a la Federació Catalana de Voluntariat Social.

Fragment de la sardana de les pintures de Palau Ferré a Can Coll.
Fotografia: Ajuntament de Llíça de Vall.

Fragment de noia amb vestit groc de les pintures de
Palau Ferré a Can Coll. Fotografia: Arxiu Marco-Palau.

QUINA RELACIÓ HI HA ENTRE PALAU FERRÉ I CAN COLL?

Els orígens de la masia de Can Coll es troben en el segle XII, però l'estructura actual prové de l'última gran ampliació del segle XVIII com a casa senyorial.

L'element més singular de Can Coll, la torre, amb una base i quatre plantes, fou construïda per en Pere Coll l'any 1576 i comunica amb la casa per un pont llevadís situat a la primera planta d'ambdós edificis. Alguns historiadors consideren que la seva funció era de torre de defensa, ja que en el segle XVI es produïen atacs de bandolers a diferents masies de la comarca i, reforçat pel fet que a Can Coll es recollien els censos de la gran extensió de finques que portaven els pagesos de Lliçà de Vall. Per altres, per la seva situació a la plana, en mig de la cruïlla de camins, era un símbol d'ostentació i de poder sobre el seu bast territori.

A la planta baixa de la torre es va beneir l'any 1600 una capella, consagrada a sant Joan Baptista, que reemplaçava una antiga capella romànica del segle XI (la primera referència documental és de l'any 1009).

Es coneixen uns Goigs en honor de sant Vicenç i santa Clara de 1892, segons els quals les relíquies d'aquests sants màrtirs foren dipositades a la casa senyorial després d'haver vingut des de Roma. Quan esclata la Guerra Civil Espanyola, el 1936, es crema la capella, és saquejada i desapareixen les referides relíquies.

"Sancho va proposar a Palau Ferré la decoració de la capella"

L'any 1957 Eduardo Sancho Costa, colleccionista d'art i mecenes de molts artistes, amb la seva dona Mercè Vilardell Capdevila adquireixen la masia fortificada de Can Coll, que havia estat catalogada des de 1949 com a Bé Cultural d'Interès Nacional.

La família Sancho Vilardell condiona la casa per estiuejar, passar els caps de setmana i ubicar les seves col·leccions de pintura, escultura i ceràmica, entre d'altres.

Mercè Vilardell Capdevila va voler recuperar la capella, que durant la guerra havia estat saquejada i cremada, i havia deixat de tenir ús. En la seva reforma van participar l'arquitecte Jordi Bonet i Armegol, l'escultor Josep Maria Subirachs i el pintor Maties Palau Ferré, que acabava de tornar de París.

Eduardo Sancho Costa va proposar a Palau Ferré la decoració interior de la capella a partir de les vides de sant Vicenç i santa Clara que havien relatat uns Goigs del segle XIX. Palau Ferré es desplaçà al Vallès Oriental a prendre mides, ja que les pintures havien de tenir unes característiques d'altura i llargària determinades.

La família Sancho Vilardell recorda que durant el procés de creació dels quadres, tota la família aprofitava un cap de setmana per anar a Montblanc i visitar l'estudi del pintor, on estava treballant en la realització de les pintures.

Aquest procés d'elaboració va durar uns quants mesos des de la data de la primera proposta formal. Un cop acabades, la mateixa família Sancho va traslladar les obres a Lliçà de Vall i posteriorment l'artista va visitar la capella per veure com havien quedat i acabar de repassar els petits desperfectes que s'haguessin pogut ocasionar durant el transport.

Un periodista entrevista Palau Ferré al voltant de les pintures de Can Coll.
Fotografia: Arxiu Marco-Palau.

Fragment de sant Vicenç i santa Clara de les pintures de Palau Ferré a Can Coll.
Fotografia: Ajuntament de Lliçà de Vall.

DESCRIPCIÓ DE LES PINTURES DE PALAU FERRÉ A LA CAPELLA

Es tracta de quatre quadres de grans dimensions pintats amb la tècnica de l'oli sobre llenç, que situats dins de la capella ocupen tot l'espai com si es tractés d'una gran pintura mural. Es tracta, en total, de més de vint-i-tres metres quadrats de pintura que expliquen la vida de sant Vicenç i santa Clara.

Les relíquies d'aquests sants màrtirs foren dipositades a la casa senyorial després d'haver vingut des de Roma. Se'ls dedicà una capella, que fou objecte de devoció i fins a la guerra del Francès se celebrà un aplec anual en honor seu. Es coneixen, a més, goigs en honor dels sants en el darrer tram del segle XIX, un dels quals de 1892. Amb la guerra de 1936-1939, segons sembla, els cossos dels sepulcres van desaparèixer i no fou fins a l'elaboració de les pintures de Palau Ferré que se'ls tornà a fer homenatge.

Segurament els goigs existents van servir d'inspiració per a la creació de les pintures, per tal de decidir quines eren les escenes que caldria mostrar: es tracta de les escenes més destacades i simbòliques de les vides de sant Vicenç i santa Clara.

En la imatge de la seva infància, tant l'un com l'altra (amb una aurèola de llum divina) veneren la imatge de Crist a la creu oferint-li lliris, com a flors que simbolitzen la puresa. El component eclesiàstic es contraposa amb la imatge de la divinitat llatina de Venus, que representa el paganisme, al qual els dos infants es giren d'esquena com a mostra.

Després els adolescents seran jutjats i condemnats per les seves creences. El sacrifici serà específic per a cada un d'ells i en el cas de Vicenç, que resta lligat, serà devorat per un lleó. Seguidament, els seus cossos seran traslladats per mar de Roma a Barcelona en una barca que porta el nom de la família promotora dels quadres. Acompanyen l'embarcació de vela un seguit de coloms i peixos.

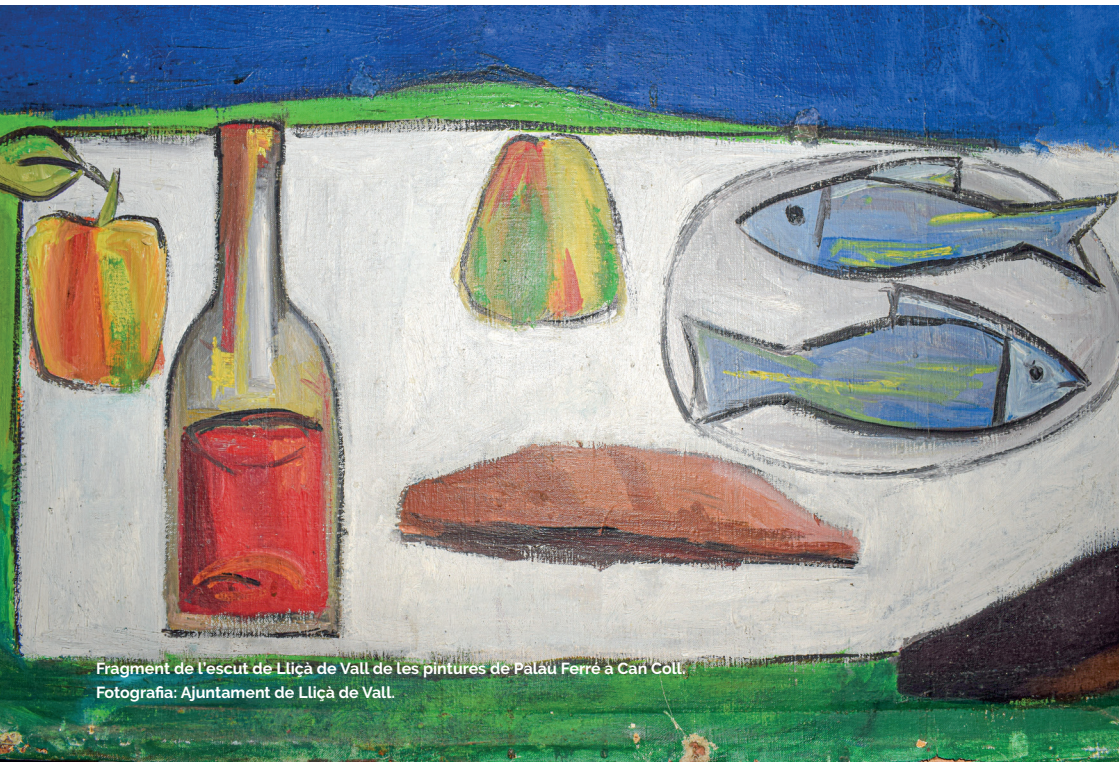
Totes aquestes imatges s'aniran succeint al llarg del perímetre de paret interior de la construcció. A continuació, quatre masovers per caixa traslladen els cossos dels màrtirs, ja arribats a la costa catalana, fins a Can Coll.

Fragment de la barca de les pintures de Palau Ferré a Can Coll.
Fotografia: Ajuntament de Llíça de Vall.

Les tres darreres escenes pintades mostren la devoció dels vilatans de Lliçà de Vall, que veneren els sants màrtirs amb espelmes i també tenen lloc els aplecs en honor seu, amb sardanes, música, reposant a l'ombra d'uns arbres o amb un àpat simbòlic amb peixos, pa, pomes i vi. Els ocells, els peixos i les sardanes, així com les natures estàtiques, són elements que Palau Ferré tenia presents des de ben jove i que va anar plasmant com a concepte al llarg de la seva trajectòria.

Palau Ferré va tenir el detall de posar el nom de la família Sancho Vilardell a la barca pintada, i també va fer sortir el fill i les filles en diverses escenes: en el cas de les noies, són representades per les tres joves amb ales..., fins i tot va copsar els pentinats, concretament les cuetes d'una d'elles. Pel que fa al fill, l'Eduard prefereix veure's en la figura del jutge, a l'escena en la qual es valora l'actitud dels sants.

Fragment de l'escut de Lliçà de Vall de les pintures de Palau Ferré a Can Coll.
Fotografia: Ajuntament de Lliçà de Vall.

Ajuntament
de Lliçà de Vall

ANY
PALAU FERRÉ
2021